

Φοροδιαφυγή και Κοινωνική Δικαιοσύνη

Το ΕΛΙΑΜΕΠ, το ΙΟΒΕ, η Kantar και η Κίνηση Πολιτών ξεκίνησαν μια σειρά ανοικτών συζητήσεων με γενικό τίτλο *Ελλάδα: Μεταρρυθμίσεις, Ρήξεις, Τομές* με στόχο να συμβάλουν στο δημόσιο διάλογο σε θέματα επίκαιρα και ζωτικής σημασίας για τη χώρα, καθώς και στη διατύπωση συγκεκριμένων και υλοποιήσιμων προτάσεων. Η πρώτη ανοικτή συζήτηση έγινε στο Πολεμικό Μουσείο στις 13 Δεκεμβρίου 2011 με θέμα *Φοροδιαφυγή και Κοινωνική Δικαιοσύνη*. Ομιλητές ήταν οι Μάνος Μαρσαγγάνης, Επικ. Καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο της Αθήνας, ο Νίκος Καραβίτης, Αναπλ. Καθηγητής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, ο Νίκος Λέκκας, Διευθυντής Σχεδιασμού και Ελέγχων του ΣΔΟΕ, ο Κυριάκος Μητσotάκης, Βουλευτής, και ο Διομήδης Σπινέλλης, Καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο της Αθήνας και μέχρι πρόσφατα Γενικός Γραμματέας Πληροφοριακών Συστημάτων στο Υπουργείο Οικονομικών. Συντονιστής ήταν ο Λουκάς Τσούκαλης, Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και Πρόεδρος του ΕΛΙΑΜΕΠ. Ήταν μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα και ζωντανή συζήτηση που δεν περιορίστηκε στις συνηθισμένες κοινοτοπίες και την παρακολούθησαν περισσότερα από 300 άτομα με ενεργό συμμετοχή από το κοινό.

Το μέγεθος της παραοικονομίας (σκιώδους ή μαύρης, υπάρχει ποικιλία όρων) είναι πολύ μεγάλο αν συγκρίνουμε με άλλες προηγμένες οικονομίες (εκτιμάται γύρω στο 25-28% του ΑΕΠ). Ο ΟΟΣΑ αναφέρει συγκεκριμένα ότι αν η Ελλάδα είχε τη φοροεισπρακτική ικανότητα του μέσου όρου των χωρών του ΟΟΣΑ, τα έσοδα από φόρους θα αυξάνονταν περίπου κατά πέντε ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ και θα οδηγούσαν ήδη σε πρωτογενές πλεόνασμα. Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα ακυρώνει ουσιαστικά τον όποιο αναδιανεμητικό χαρακτήρα του υπάρχοντος φορολογικού συστήματος. Η απόκρυψη εισοδημάτων είναι ιδιαίτερα υψηλή στα μεγάλα εισοδήματα, όπου συχνά η φοροδιαφυγή μετατρέπεται σε φοροαποφυγή, με νομική κάλυψη.

Η φοροδιαφυγή ενθαρρύνεται από το ίδιο το φορολογικό σύστημα και υποθάλπεται από το πελατειακό κράτος. Για παράδειγμα, οι ευνοϊκές ρυθμίσεις για τους αγρότες επιτρέπουν μιας ευρείας έκτασης φοροδιαφυγή. Η φορολογική νομοθεσία είναι πολύπλοκη και αφήνει πολλά παράθυρα, οι νόμοι δεν εφαρμόζονται σε πολλές περιπτώσεις, ενώ οι πολιτικές παρεμβάσεις δεν αποτελούν εξαίρεση. Ο νόμος για το άνοιγμα των τραπεζικών λογαριασμών ψηφίστηκε το 1995 και πρωτοεφαρμόστηκε το 2010. Γιατί άραγε; Οι πρώτοι έλεγχοι των offshore εταιρειών άρχισαν πολύ πρόσφατα. Χαρακτηριστικά ειπώθηκε ότι το Κρανίδι είναι το Λιχτενστάιν της Ελλάδας, ένας φορολογικός παράδεισος για τέτοιες εταιρείες: παράδειγμα αβελτηρίας, δυσλειτουργίας ή μάλλον προστασίας συγκεκριμένων συμφερόντων; Στις εφορίες υπάρχει απουσία κινήτρων και κυρώσεων για τους υπαλλήλους, καθώς και έλλειψη αντικειμενικής αξιολόγησης, ανεπαρκέστατοι έλεγχοι και αξιοποίηση της τεχνολογίας. Και σε όλα αυτά, προστίθεται μια αρκετά γενικευμένη διαφθορά.

Προτάθηκε η δημιουργία μιας ενιαίας Υπηρεσίας Δημοσίων Εσόδων, υπό την εποπτεία του Υπουργείου Οικονομικών, στην οποία θα υπάγονται τα τελωνεία, η φορολογία και η κοινωνική ασφάλιση, με αρμοδιότητες κανονιστικές, ελεγκτικές, κυρωτικές, εισπρακτικές,

αλλά και τη διεξαγωγή διασταυρώσεων. Η νέα υπηρεσία θα πρέπει να είναι ευέλικτη (όσον αφορά για παράδειγμα στις εξωτερικές αναθέσεις, την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και τη δημιουργία ειδικών ομάδων δράσεων), να κάνει επιθετική χρήση της τεχνολογίας, ενώ κρίνεται απαραίτητη η θέσπιση μηχανισμών διαρκούς λογοδοσίας, διαφάνειας, αλλά και ποιοτικής και ποσοτικής αξιολόγησής της. Προτείνεται επίσης η θέσπιση θέσης Υπουργού Οικονομικών με αποκλειστική αρμοδιότητα την είσπραξη εσόδων, η δημιουργία ενός νέου, απλοποιημένου φορολογικού συστήματος που δεν θα αφήνει περιθώρια διασταλτικής ερμηνείας των ρυθμίσεων που προβλέπει.

Αυτές οι αλλαγές θα μπορούσαν να γίνουν από τη σημερινή κυβέρνηση. Δεν υπάρχουν τα περιθώρια να περιμένουμε τις εκλογές για να αλλάξουμε έναν εξαιρετικά αναποτελεσματικό και διεφθαρμένο φοροεισπρακτικό μηχανισμό.